

Голас Радзімы

№ 18 (1692)
7 маі 1981 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Непрыкметна прыходзіць світанак. Паволі расейваецца густы туман, што ўсю ноч ахутваў невялікае лясное возера. І вось ужо добра відна лодка з нерухома застыўшым у ёй рыбаком, ды белая бяроза, якая ледзь не да зямлі апусціла свае пацяжэўшыя ад соку галінкі. Пад дрэвам — блакітныя вочкі пралеса, паказаліся ўжо зялёныя лісточкі іншых раслін. І сюды, у лясную глухамань, далятае гул трактароў. Гэта калгаснікі задоўга да ўзыходу сонца выехалі ў поле. Спяшаюцца хлебарабы. Ведаюць, што ў маі нельга траціць ніводнай хвіліны.

Фота Ю. ЗАХАРАВА.

падзеі · людзі · факты

НА СЕСІІ ЭКАСАС

У Нью-Йорку працягвае работу сесія Эканамічнага і сацыяльнага савета (ЭКАСАС). Прадстаўнік Беларускай ССР В. Калачынскі, выступаючы ў эканамічным камітэце па дакладу Камісіі ААН па народанасельніцтву, падкрэсліў, што асновай асноўнага вырашэння як гэтых, так і іншых праблем з'яўляюцца мірныя ўмовы развіцця, поўнае выключэнне з жыцця грамадства войнаў, якія нясуць з сабой гібель людзей і знішчэнне нацыянальных багаццяў. На канкрэтных прыкладах ён паказаў, якія бедствы і пакуты прынесла агрэсія, развітаная гітлераўскім фашызмам супраць Саветаў Саюза.

Рост колькасці насельніцтва ва ўмовах сацыялізму, як аб гэтым сведчыць вопыт БССР, з'яўляецца адным з важнейшых фактараў далейшага павышэння грамадскага багацця, а значыць, і дабрабыту людзей. Дзякуючы планаванню выдзелены эканомікі, грамадскай уласнасці на сродкі вытворчасці ў Беларускай ССР ажыццяўляецца хуткае развіццё народнай гаспадаркі, якая значна апырэджвае па сваіх тэмпах рост колькасці насельніцтва.

Многія мэты і рэкамендацыі сучаснага плана дзейнасці ў галіне народанасельніцтва ў БССР рэалізаваны.

Выступаючы па пытаннях работы статыстычнай камісіі ААН, намеснік пастаяннага прадстаўніка БССР пры ААН А. Мардовіч заклікаў шыроў выкарыстоўваць багаты вопыт сацыялістычных краін па арганізацыі дзяржаўнай статыстыкі ў планаванні эканамічнага і сацыяльнага развіцця.

Аб дзейнасці ў галіне паляпшэння становішча жанчын выступіў прадстаўнік Беларускай ССР В. Фісенка. Ён падкрэсліў важнае значэнне прайшоўшай у 1980 годзе ў Капенгагене другой Сусветнай канферэнцыі ААН у рамках дзесяцігоддзя жанчыны. Прамоўца выказаўся за прыняцце на маючай адбыцца 36-й сесіі Генеральнай Асамблеі ААН дэкларацыі аб удзеле жанчын у барацьбе за ўмацаванне міжнароднага міру і бяспекі, супраць каланіялізму, расавай дыскрымінацыі, замежнай агрэсіі і акупацыі і ўсіх форм замежнага панавання на аснове праекта, распрацаванага ГДР.

Істотным укладам у дасягненне мэт дзесяцігоддзя з'яўляецца таксама прынятая па ініцыятыве СССР канвенцыя аб ліквідацыі ўсіх форм дыскрымінацыі ў адносінах да жанчын. Беларускай ССР ратыфікавала гэты міжнародна-прававы дакумент у лютым бягучага года.

Прадстаўнік БССР адзначыў, што заканадаўства рэспублікі, па некаторых пытаннях у значна большай ступені гарантуе правы жанчын, чым гэта прадугледжваецца ў данай канвенцыі і іншых адпаведных дакументах.

У ГОНАР

ВЫЗВАЛЕННЯ

НЯМЕЦКАГА НАРОДА

У Мінску адбыўся ўрачысты сход прадстаўнікоў працоўных горада, прысвечаны 36-й гадавіне вызвалення нямецкага народа ад фашызму. У зале прысутнічалі нямецкія грамадзяне, якія вучацца ў Мінску, удзельнікі поезда дружбы, прыбыўшага з ГДР у сталіцу рэспублікі.

З дакладам выступіў намеснік старшын праўлення Беларускага аддзялення Саветаў таварыства дружбы з ГДР, намеснік старшын выканкома Мінскага абласнога Савета народных дэпутатаў У. Голубеў. Ён расказаў аб выдатных поспехах ГДР — першай дзяржавы рабочых і сялян на нямецкай зямлі, якая з'яўляецца трывалым звязным сацыялістычнай садружнасці.

Працоўныя ГДР, падкрэсліў у выступленні на сходзе генеральны консул ГДР у Мінску С. Бернатэк, заўсёды будуць помніць аб подзвігу савецкага народа і яго арміі, якія даной велізарных ахвяр нанесли рашаючае паражэнне гітлераўскім полчышчам, вызвалілі нямецкі народ ад фашызму. Дружба з Саветам Саюзаў, заснаваная на трывалым фундаменце марксізму-ленінізму і пралетарскага інтэрна-

цыяналізму, — залог новых здзяйсненняў у стваральнай працы.

На сходзе прысутнічаў генеральны консул ПНР у Мінску М. Дрэўняк.

ВЫНІКІ СУБОТНІКА

18 красавіка 1981 года адбыўся Усесаюзны камуністычны суботнік, прысвечаны 111-й гадавіне з дня нараджэння У. І. Леніна.

У суботніку прыняло ўдзел больш як 154 мільёны чалавек. Саветскія людзі працавалі на сваіх рабочых месцах у прамысловасці, сельскай гаспадарцы, на транспарце, у будаўніцтве і ў іншых галінах народнай гаспадаркі, а таксама на ўпарадкаванні гарадоў і населеных пунктаў.

Паводле папярэдніх даных, толькі прамысловыя прадпрыемствамі ў час суботніка выпрацавана прадукцыі на 880 мільёнаў рублёў. Зароблена і перададзена ў фонд адзінаццатай пяцігодкі 178 мільёнаў рублёў.

Цэнтральны Камітэт КПСС і Савет Міністраў СССР з улікам выказваемых працоўнымі пажаданняў прынялі рашэнне накіраваць сродкі, заробленыя на суботніку, на далейшае паляпшэнне аховы мацярыштва і дзяцінства, а таксама медыцынскага абслугоўвання ветэранаў вайны і працы.

ЮБІЛЕІ

За заслугі ў развіцці беларускага літаратуразнаўства і падрыхтоўцы навуковых кадраў Інстытут літаратуры імя Я. Купалы Акадэміі навук Беларускай ССР узнагароджан ордэнам Дружбы народаў.

Споўнілася 60 гадоў з дня выхаду ў свет першага нумара маладзёжнай газеты «Чырвоная змена». Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР за актыўную работу па выхаванню моладзі рэспублікі на слаўных традыцыях Камуністычнай партыі і савецкага народа, развіццю яе ініцыятывы і творчасці ў вырашэнні задач гаспадарчага і культурнага будаўніцтва ўзнагародзіў газету «Чырвоная змена» Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

ЧЫСТАЕ ПАВЕТРА ГОРАДА

У заходняй, індустрыяльнай частцы Гомеля знік апошні дымавы шлейф. Закрыць вытворчасць, якая забруджвала бясперу, аб'яднанню «Белэмальпасуда» прышлося па рашэнню гарадскога Савета народных дэпутатаў. У горадзе больш за 60 буйных прадпрыемстваў, якія, натуральна, робяць уплыў на прыродныя працэсы. Вучонымі рэспублікі распрацаваны эфектыўныя тэхналогіі, якія даюць магчымасць максімальна спалучыць інтарэсы вытворчасці і аховы прыроды. Распрацаваны рэкамендацыі па ахове навакольнага асяроддзя да 2000 года. Яны ўлічаны ў плане эканамічнага і сацыяльнага развіцця Гомеля на бліжэйшае пяцігоддзе. Рэкамендацыі перш за ўсё прадугледжваюць меры па захаванню павятраных і водных рэсурсаў, укараненне безадходных тэхналогій.

У ЗАВОДСКАЙ ЗДРАЎНІЦЫ

Чатыры тысячы адпачываючых прыняў за час свайго існавання санаторый-прафілакторый Барысаўскага завода аўтааўтамабільнага электраабсталявання. Для машынабудаўнікоў у заводскай здраўніцы створаны ўсе ўмовы для адпачынку і лячэння. Тут працуюць урачэбныя кабінеты, гразелячэбніца, душаваыя, фінская лазня з плавальным басейнам, ёсць прасторныя і ўтульныя спальныя карпусы гасцінічнага тыпу, сталоваыя, пакой адпачынку, нядаўна адкрыта кветкавая аранжарэя. З работы ў заводскую здраўніцу і назад на прадпрыемства рабочых і служачых дастаўляюць камфартабельныя аўтобусы.

СВЯТА ПРАЦЫ І МІРУ

Масавымі дэманстрацыямі, мітынгамі, урачыстымі сходамі адзначылі працоўныя планеты першамайскае свята. У Гаване і Будапешце, Хельсінкі і Мадрыдзе, Кабуле і Дэлі ўсе гэтыя мерапрыемствы прайшлі пад лозунгамі барацьбы за мір і разрадку, супраць гонкі ўзбраенняў, за дэмакратыю і сацыялізм. Мільёны людзей ва ўсіх краінах свету яшчэ раз пацвердзілі сваю рашучасць умацоўваць адзінства і згуртаванасць, змагацца з агрэсіўнымі планами імперыялізму.

Урачыстыя святочныя маніфестацыі працоўных нашай краіны адбыліся на Краснай плошчы ў Маскве, у сталіцах саюзных рэспублік, у кожным кутку нашай сацыялістычнай Радзімы. Для савецкіх людзей сёлетні Першамай — свята ясны і мірнай стваральнай працы — асабліва: ўсяго некалькі месяцаў назад адбыўся XXVI з'езд КПСС, які вызначыў ясную праграму партыі і народа на бліжэйшае дзесяцігоддзе, паказаў шляхі да новых рубяжоў эканамічнага, сацыяльнага і культурнага прагрэсу.

У маіскім убранні былі вуліцы і плошчы горада-героя Мінска. Асабліва святочнай выглядала плошча імя У. І. Леніна, дзе адбылася дэманстрацыя працоўных. На трыбунах перад Домам урада кіраўнікі Камуністычнай партыі і ўрада рэспублікі, госці. Дэманстранты, якія прайшлі перад трыбунамі, неслі лозунгі, транспаранты, што расказвалі аб працоўных перамогах мінчан. Пяцігодка толькі пачалася, а трактарабудаўнікі рапартуюць ужо аб тым, што за першы квартал яны вырабілі прадукцыі звыш плана на мільён 200 тысяч рублёў, у тым ліку 75 трактароў. З пачатку года ў мікрарэонах Усход і Зялёны Луг, Серабранка, Паўднёвы Запад і іншых атрымалі кватэры тры тысячы сем'яў. На працягу пяцігодкі справіць навасельле кожны чацвёрты мінчанін. У бліжэйшыя гады пачне працаваць і першая чарга мінскага метрапалітэна.

Усімі нашымі сённяшнімі перамогамі, здабыткамі мы абавязаны тым, хто ў 1917 годзе здзяйсняў Кастрычніцкую рэвалюцыю, хто ў гады Вялікай Айчыннай вайны са зброяй у руках адстойваў яе заваёвы. Таму бурнай авіяцыяй сустракае плошча ветэранаў партыі, працы і вайны, якія праяжджаюць на адкрытых аўтамабілях.

Кожны раён беларускай сталіцы расказаў аб сваіх працоўных дасягненнях.

Заводы, будоўлі, навучальныя ўстановы рапартавалі аб поспехах у мінулым пяцігоддзі. Вялікі эканамічны эффект рэспубліцы прынес творчы пошук вучоных Акадэміі навук БССР. Імі ажыццёўлена за пяцігодку два адкрыцці, аўтары 24 работ, якія ўнеслі найбольшы ўклад у пазнанне таямніц прыроды, стварэнне новых высокапрадукцыйных тэхналогій, удастоены Ленінскіх і Дзяржаўных прэмій СССР і БССР.

Радаснымі воплескамі, усмешкамі сустракае плошча калону дзяцей. Адкрываюць яе самыя маленькія, услед за імі крочаць школьнікі. Наша Радзіма робіць усё магчымае, каб іх жыццё было шчаслівым і бязвоблачным, каб яны спакойна маглі вучыцца, ніколі не зведалі жахаў вайны, каб былі забяспечаны ўсім неабходным. Найпершы клопат дзяржавы і пра тое, каб кожны з іх мог раскрыць свае талент і здольнасці, выбраць справу па душы, стаць карысным членам грамадства.

Як заўсёды, святочнае шэсце замыкаюць спартсмены. Крочыць група ветэранаў спорта і ўдзельнікаў Алімпіяды-80. У многіх з іх на чырвоных стужках, перакінутых праз плячо, — высокія ўзнагароды, якія беларускія спартсмены заваявалі на Алімпійскіх гульнях, чэмпіянатах свету і Еўропы.

Каля дзвюх гадзін працягвалася першамайскае святочнае шэсце, у якім прынялі ўдзел дзесяткі тысяч мінчан.

Урачыстасці адбыліся ў абласных і раённых цэнтрах нашай рэспублікі.

НА ЗДЫМКАХ: 1 мая 1981 года. Дэманстрацыя працоўных у Мінску.

Фота С. КРЫЦКАГА.

ПЕРАД тым, як адправіцца ў камандзіроўку, я дакладна ведаў: адзін з новых саўгасаў на беларускім Палессі, вобразна названы «Адраджэнне», будзеца каля вёскі Раздзялавічы ў Ганцавіцкім раёне. Дай пагляджу на карту...

Чырвоная тлустая нітка дарогі вядзе мяне ад Ганцавіч да Хатыні і бяжыць далей, у бок Пінска, а мне трэба ўправа. Маленькі кружочак на карце, які абазначае гэтую вёску, знаходзіцца за рэчкай Бобрык, а вакол — кароткія гарызантальныя лініі: ля самай вёскі, па абодва бакі рэчкі, пад Хатынічамі. Гэта балоты...

Прыкінуў па маштабу: на працягу да Раздзялавіч кіламетраў дзесяць-дваццаць будзе, але карта не абяцала ніякай дарогі, не паказвала

валі ўсе «за» і «супраць», ня мала спрачаліся, пакуль нарэшце не прыйшлі да згоды: брацца за Раздзялавіцкія балоты. Былі больш зручныя масівы, але там тарфянікі не такія каштоўныя для вядзення сельскай гаспадаркі. І нават не гэты аргумент канчаткова вырашыў пытанне. Асабіста Буслаў, працуючы тады старшынёй райвыканкома, стаяў за Раздзялавічы па іншых меркаваннях.

— Разумееш, — расказвае Рыгор Іосіфавіч, — вёска вялікая, людзей шмат, а зямлі — кот наплакаў. Ну, можа, па дваццаць сотак на чалавека. Цэнтр калгаса ў Хатынічах, а тут брыгада. Што ім рабіць, гэтым людзям, без зямлі? Хачу сказаць: сем'і ў Раздзялавічах вялікія, па шацёра-васьмёра дзяцей маюць. І мала хто пакідае вёску. Хлопец у арміі адслужыў — і дадому. А пакуль

лі ўжо гаспадарцы, а ўсяго саўгас будзе мець 6 600 гектараў сельгасугоддзяў. Будзе сець збожжавыя і кармавыя культуры, але найбольш зойме травамі. Пашы будуч са штучным арашэннем.

Сёння ў Раздзялавічах усё ў руху. Бегаюць туды-сюды машыны, трактары: у саўгасе ідзе першая пасяўна.

Вялікая справа прынесла, вядома, шмат клопатаў людзям, але інакш тут і нельга: стаялі на ногі, набіраецца сілы вялікая сучасная гаспадарка, нараджаецца новы працоўны калектыў. А гэта не так проста. Нялёгка часам даводзіцца маладому дырэктару саўгаса, камуністу Валянціну Калесніку. Шмат людзей звяртаецца да яго штодзень з самымі рознымі пытаннямі — кожнага трэба паслухаць і зразумець, згадзіцца ці запярэчыць, нярэдка

◆ НА ПАЛЕССІ БУДУЕЦА САЎГАС «АДРАДЖЭННЕ» ◆ ПАДАРОЖЖА ПА КАРЦЕ І ПА АСФАЛЬЦЕ ◆ ТАКАЯ НА- ВІНА Ў РАЗДЗЯЛАВІЧАХ ◆ ЯКАЎ РАБЦЭВІЧ ПАРАУНОУ- ВАЕ ◆ ПРЫЙДУЦЬ НОВЫЯ ПАКАЛЕННІ

ПАКАЗАЛІ ЛЮДЗЯМ ДАРОГУ

нават тонкай чорнай павуцінкі, якой абазначаюцца звычайна шляхі зносін мясцовага значэння. Але ж людзі неяк дабраюцца не толькі ў Хатынічы ці Ганцавічы, але і ў больш далёкі свет. Не можа ж быць, каб зусім без дарогі.

Прыпомніліся куранёўцы з рамана Івана Мележа «Людзі на балоце». Вунь яшчэ калі, на пачатку Савецкай улады, пабраўшы ў рукі рыдлёўкі, адольвалі яны сваю спрадвечную перашкоду — балота, ладзілі праз яго грэблы, каб бліжэй стаў белы свет. А ў сапраўдных (не раманных) палескіх вёсках бачыў я асфальт, пракладзены праз былую балотную твань. Як жа тут, у Раздзялавічах?

Растлумачыў усё першы сакратар Ганцавіцкага райкома парты Рыгор Буслаў.

— У вас карта была, напэўна, стараватая, — сказаў ён. — Калі выдавалася? Пяць гадоў назад, кажаце? Так і ёсць — устарэла. Цяпер да самых Раздзялавіч — асфальт. Хоць каціся! А раней і сапраўды было цяжка. Была, вядома, дарога... правільней сказаць: нібыта дарога. Віхляла праз балота, выбіраючы вышэйшыя мясціны. Якой даўжыні — ніхто і не ведае. Людзі лічылі час, які затрачвалі, каб дабрацца да Хатыніч, а кіламетрамі не мeralі... Калі — раней? А да таго, як саўгас пачалі будаваць. З дарогі і пачалі. Нагналі тэхнікі: аўтасамазвалаў, экскаватараў, бульдозераў, карчавальнікаў, скрэпераў, асфальтаўкладчыкаў... Уручную нічога не рабілі. Год — і дарога гатова. А па ёй пайшлі грузы на будоўлю...

Такая дарога, вядома, ня мала каштавала дзяржаве. Але ці варта было лезці ў тую глыбінку (ад райцэнтра — больш за 30 кіламетраў), парушаць сонную цішыню нейкіх далёкіх балот? Ёсць жа на Палессі яшчэ шмат неабжитых мясцін палізу ад магістралей і буйных населеных пунктаў, асваенне якіх абшлось б дзештавей.

Аказалася, што гэтыя мае думкі для сакратара райкома не былі нечаканасцю. Перш чым выбраць месца для будаўніцтва новага саўгаса (аднаго з трох у раёне, аднаго з 72 на Палессі), многія спецыялісты і кіраўнікі прыкід-

служыў — бацька яму асобную хату паставіў. Жэняцца, сваю гаспадарку заводзяць. Такая тут традыцыя — трывацца роднага кутка. Дарэчы, і даўней, пры цары ды пры Польшчы, за акіяны ніхто не ехаў шукаць дол-шчасця, так-сяк перабіваўся, але на сваім... А ў наш час, калі дома работы няма, выязджаюць у іншыя мясціны, але толькі на сезон, а потым зноў дадому. Так вась і ўзнікла ў нас праблема: трэба ж неяк дапамагчы людзям...

У чытача можа скласціся ўяўленне: за столькі гадоў Савецкай улады нічога ў вёсцы не мянялася. Жылі ды і жылі сабе людзі ў балоце, свету не бачачы.

Мне, пакуль я не пабываў у Раздзялавічах, таксама падумалася пра глухамань і старасветчыню. А паглядзеў: вёска як вёска. Ёсць старыя хаты, але шмат і новых, высокіх, светлых дамоў. Шыферныя дахі. Электрычнасць, тэлевізары, сучасная мэбля. Гэта — калі нібы знарок не заўважаць самага-самага новага, калі браць толькі тое, што было чатыры-пяць гадоў назад. Бо цяпер пра Раздзялавічы трэба расказаць зусім інакш.

Кажуць, нібыта для вёскі непрыдатныя дамы на пяць паверхаў — маўляў, нязручна жыць у іх таму, хто сваю падсобную гаспадарку мае. А вась у Раздзялавічах паставілі тры такія дамы ў самым цэнтры, кожны на дзесяць кватэр, і не шкадоўчы. Наадварот: радуецца і любуюцца. Бо як змянілі, як упрыгожылі гэтыя першыя вялікія будынкі выгляд вёскі! І паказалі людзям, як можна лепш жыць. Потым пайшлі іншыя: сяродняя школа, дзіцячы сад-яслі, гандлёвы цэнтр, яшчэ жылыя дамы, але ўжо на два паверхі. Пакінута месца пад Палац культуры... Малады саўгасны пасёлак уважліва набывае выразныя абрысы.

Водаль — вытворчая зона. Саўгас будзе трымаць 3 200 кароў, атрымліваць за год 12 800 тон малака. Пабудавана ўжо частка кароўнікаў з поўнай механізацыяй, сянажныя вежы. Работы тут у разгары.

А як жа з балотамі? Палізу вёскі іх і не бачна, адступілі далёка. Чатыры тысячы гектараў асушаных тарфянікаў меліяратары перада-

параць што ці нават дапамагчы. Такая пасада: умець працаваць з людзьмі. Як я заўважыў, Валянціну Іванавічу гэта ўдаецца.

Але Калеснік не мясцовы. Таксама палішук, таксама вясковы, з сям'і, у якой шацёра дзяцей, але з другога канца Палесся — з пад Лельчы. Мае адукацыю ветэрынарнага ўрача і вопыт партыйнай работы, таму і перавялі яго з іншай гаспадаркі на пасаду дырэктара новага саўгаса. Мясцовых жыхароў Валянцін Іванавіч аднак ведае добра.

— З Рабцэвічам сустрэцца вам трэба, з Якавам Васільевічам. Ён адзін з арганізатараў калгаса ў Раздзялавічах і першы яго старшыня. Цесляром цяпер працуе... Зойдзем?

За семдзесят гадоў жыцця шмат чаго пабачыў Якаў Васільевіч, але не думаў не гадаў, што ў яго родную вёску такая навіна прыйдзе.

— Што тут казаць: не паганая ж наша жытка. Не раўня, што пры буржуазнай Польшчы: дабралі па другіх сёлах, дзе людзі замужней жылі... У мяне тры сыны, тры дачкі, пятнаццаць унукаў і тры праўнукі. Во сямейка! І ніхто не бядуе. Сам яшчэ варушыся: пенсію маю, але дома без работы сядзець не магу... Ну, а тут — такую дарогу чалавеку паказалі, такі прастор адкрылі! Ідзі, ідзі, ідзі — усё нешта рабіць знойдзеца! Крыўдна крыху, што ў самога гады немаладыя. Але ж унукі пойдучь — таксама радасць. Няхай жывуць шчасліва! Каб толькі вайны не было...

З Якавам Васільевічам згадзілася яго жонка — Марыя Якімаўна.

...На былых раздзялавіцкіх балотах усё толькі-толькі пачынаецца. Першыя крокі, першыя набыткі і радасці. Місць, зусім натуральна, што, адзяджаючы з Раздзялавіч, я адчуў неадольнае жаданне калі-небудзь зноў пабываць тут: хочацца пабачыць густыя травы над Бобрыкам, шыкоўныя саўгасныя фермы з жывёлай, занава адбудаваную вуліцу, новых людзей.

Я веру: усё гэта будзе, абавязкова будзе, калі чалавек ідзе дарогай адраджэння.

Мікола ВАСІЛЕЎСКИ.

У МАГІЛЁВЕ ВЫРАБЛЯЮЦЬ ЛЕПШЫ У КРАІНЕ ДЗІЦЯЧЫ АБУТАК

ЧАРАВІЧКІ-НЕВЯЛІЧКІ

Удалая пакупка — заўсёды прыемная падзея, а рэчы для дзяцей мы набываем з асаблівым пачуццём. Дастаткова зазірнуць у магазін дзіцячага адзення ці абутку, каб упэўніцца, з якой патрабавальнасцю да колеру, фасону, мадэлі ставяцца пакупнікі. Таму тыя, хто вырабляе гэтую прадукцыю, заўсёды з хваляваннем адпраўляюць дзіцячую рэч у свет: а ці прыйдзеца даспадобы?

Чаравічкі-невялічкі вырабляе Магілёўская даследна-эксперыментальная абутковая фабрыка: боцікі, туфлікі, сандалеты... 60 відаў мадэлей выпускае фабрыка сёлета.

Мяне вельмі ўразілі ўзоры абутку ў лабараторыі прадпрыемства. Тут я ўбачыў мадэлі, якія фабрыка выпускае і якія яшчэ будуць асвойвацца. Здзівіўся вась чаму: аказваецца, колькі фантазіі, густу трэба мець, каб стварыць дзіцячы чаравік! Трэба ўлічваць многае, напрыклад, тое, што ў вырабах для дарослага чалавека не так значна. Скажам, расфарбоўка, спалучэнне дэталей вырабаў, матэрыял (дзіцячы абутак вырабляецца толькі з натуральнай скуры).

З вялікай цікавасцю я хадзіў па цэхах фабрыкі. Зазірнуць у таямніцы вытворчасці мне дапамагала старшы інжынер Марыя Ліпатава:

— Працуем мы, як кажучы, улічваючы пару года. Цяпер вы бачыце вясенні мадэлі. На двух патоках вырабляецца абутак для маленькіх, яшчэ на двух — для трохі старэйшых дзяцей, але ўся прадукцыя разлічана пераважна на дашкольнікаў.

Прыемна было ісці ўздоўж канвеераў па чыстых і светлых памяшканнях. Свежае паветра, зеляніна ў кутках адпачынку, галасы папугаў, канарэек...

Кідалася ў вочы, што ў кожным цэху амаль адны дзіцячы. Мая спадарожніца ўдакладніла:

— Наша фабрыка — прадпрыемства маладзёжнае і амаль поўнаасцю жаночае. Таму асабліва клопацімся аб чысціні і ўтульнасці ў вытворчых памяшканнях. Стварыць добры мікраклімат дазваляе і абсталяванне. Яно амаль бясплатнае, таму і птушкі спяваюць з задавальненнем. Машыны — айчынай вытворчасці.

Пакуль я рабіў экскурсію па цэхах, сотні пар абутку былі гатовы адправіцца да пакупнікоў, а за суткі іх будзе каля 17 тысяч пар. За год — 1 мільён 644 тысячы. Прадпрыемства мяркуе нарошчваць магутнасці: запланавана будаўніцтва яшчэ аднаго вытворчага корпуса.

Фабрыка пачынае сваю гісторыю з 1956 года, калі на базе арцелі імя Першага мая ўзнікла дзяржаўнае прадпрыемства, якое стала выпускаць дзіцячы абутак. Цяпер на месцы былых памяшканняў

фабрыкі, якія стаялі ў цэнтры горада, забіваюць палі пад жыллы будынак, які ўпрыгожыць Першамайскую вуліцу. А фабрыка перасялілася ў мікрараён на Мінскай шашы. Чатырохпавярховы вытворчы і сяміпавярховы адміністрацыйны будынок прывабна выглядаюць на фоне дамоў. Ад жылых кварталаў прадпрыемства аддзяляе дарога на Мінск.

Чуйна ставіцца да ўмоў працы і жыцця людзей — галоўны прынцып дзейнасці кіраўніцтва фабрыкі. Усе дзіцячы забяспечаны інтэрнатам, маюць магчымасць займацца спортам у фабрычнай спартыўнай зале. Для дзяцей работніц дастаткова месцаў у садах і яслях. Прычым, як зазначыла Марыя Ліпатава, задавальненне спецыяльных патрэб работніц цяпер будзе ісці значна хутчэй, магчымасці для гэтага ёсць: фабрыка пераўтварылася ў высокамеханізаванае, сучаснае прадпрыемства высокай культуры вытворчасці.

— Каб рабіць добры абутак, — спытаў я Марыю Ліпатаву, — патрэбны не толькі сучасныя машыны, але і высокакваліфікаваныя кадры?

— Безумоўна. Гэта пытанне ў нас таксама вырашаюць. Дзіцячы вучацца ў прафесійна-тэхнічным вучылішчы, якое знаходзіцца ў нас на фабрыцы. І таму маюць магчымасць праходзіць падрыхтоўку ў непасрэднай сувязі з вытворчасцю. У нас шмат людзей, якія вызначаюцца вялікімі працоўнымі дасягненнямі, удастоены высокіх узнагарод. Зусім нядаўна ордэны і медалі атрымалі Валянціна Ганчарова, Пелагея Сярбаева, Вера Фёдарова, Галіна Тамашук, Ніна Карначык, Настасся Ягоравы, Тамара Пятроўская і іншыя. Лічу, што такі факт красамоўна сведчыць і аб кваліфікацыі работнікаў, і аб грамадскай значнасці іх працы.

У зборачным цэху, дзе рознакаляровы абутак ужо магі б прымяраць іх заўтрашні ўладальнікі, я спытаў Марыю Ліпатаву аб тых, хто стварае мадэлі і рыхтуе вельмі прыгожыя, вясёлыя, як самі дзеці, матэрыял для абутку.

— Мы працуем у садружнасці з Маскоўскім навукова-даследчым інстытутам абутковай прамысловасці і беларускім Домам мадэлей у Мінску, дзе ствараюць новыя ўзоры абутку і прапануюць нам для масавай вытворчасці. Матэрыялы пастаўляюць мінскі скуруны завод «Бальшавік» і Магілёўская скуруная фабрыка, але апошніяе слова, як бачыце, застаецца за намі... — з усмешкай зазначыла Марыя.

Шчырыя, спрытныя рукі дзіцячых ствараюць прадукцыю, якая прыносіць радасць і маленькім, і дарослым.

Георгій ПАВУЛЯ.

РУКАТВОРНЫЯ АЗЁРЫ ПРЫДЗВІННЯ

Прыгажосць прыдзвінскага краю захавала сістэма штучных вадасховішчаў, якая ствараецца ў басейне ракі Ула, дзе асушаюцца дзесяткі тысяч гектараў забалочаных зямель.

Комплекс гідратэхнічных збудаванняў ствараецца ў адпаведнасці з генеральнай схемай выкарыстання водных і зямельных рэсурсаў. Ён уключае плаціны, каналы, шлюзы, трубаправоды і помпавыя станцыі. У веснавую паводку тут будзе акумулявацца лішак вільгаці, неабходнай для арашэння палёў і лугоў у летнюю засуху, а таксама для задавальнення патрэбнасцей прамысловых прадпрыемстваў. Спецыялісты лічаць, што гэта дасць магчымасць зберагчы запасы пітной вады, захаваць экалагічную раўнавагу мясцовасці.

Пры распрацоўцы такіх схем для басейнаў рэк рэспублікі вучоныя карысталіся прагнозам магчымых змяненняў у біясферы да двухтысячнага года. Пры гэтым улічаны ўсе вынікі гаспадарчай дзейнасці людзей задоўга да магчымых змяненняў у прыродзе. Частка схем ужо рэалізуецца. Толькі за апошнія пяць гадоў на мерапрыемствы, звязаныя з аховай навакольнага асяроддзя, уключаючы меліярацыю забалочаных масіваў, выдаткавана больш за мільярд рублёў.

Вясновы настрой.

Фота Э. ЭЛЬКСІНА.

пішуць землякі

Віншую Беларускае таварыства «Радзіма», рэдакцыю газеты «Голас Радзімы», усіх савецкіх людзей з надыходзячым святам — Міжнародным днём салідарнасці працоўных 1 Мая і Днём Перамогі!

С. ЛІХОТА.

Францыя.

Дарагія сябры! Шлём вам нашы сардэчныя віншаванні з вясеннімі святамі — Міжнародным днём салідарнасці працоўных 1 Мая і Днём Перамогі!

Зычым вам добрага здароўя, вясёлага настрою, радасці, дабрабыту, міру і шчасця!

Вялікае дзякуй за вашу высякародную працу, якая садзейнічае ўмацаванню міру на зямлі.

Л. і Р. ЗАСОРЫНЫ.

Аўстралія.

Супрацоўнікаў рэдакцыі газеты «Голас Радзімы» і Беларускага таварыства «Радзіма», увесь савецкі народ віншуем з надыходзячымі святамі — 1 Мая і Днём Перамогі 9 Мая!

Жадаем вам усяго найлепшага ў вашай плённай працы, а галоўнае, міру і спакою ва ўсім свеце!

У. і М. ХІЛЬЧУКІ.

Канада.

Сердечно поздравляем весь советский народ с Международным днём солидарности трудящихся 1 Мая!

Желаем досрочного осуществления решений XXVI съезда КПСС, больших творческих успехов, здоровья, счастья, мира и дружбы между народами!

Н. ЧЕРЕПАНОВА.
Н. ХРЕНКОВ.

Австралия.

Віншую Беларускае таварыства «Радзіма» і рэдакцыю газеты «Голас Радзімы» са святам 1 Мая — Днём салідарнасці працоўных усіх краін!

Зычу шчасця, здароўя, поспехаў у вашай высякароднай працы, а самае галоўнае, міру на зямлі!

Т. ШАУЧЭНКА.

Сірыя.

Правление отдела Федерации русских канадцев города Торонто и все его члены поздравляют Белорусское общество «Радзіма», редакцию газеты «Голас Радзімы», весь советский народ с Первомайским праздником — Международным днём солидарности трудящихся и с Днём великой Победы нашего народа над фашизмом!

Желаем всем советским людям доброго здоровья, счастья, новых трудовых побед и еще больших успехов в борьбе за мир во всем мире!

Пусть наша Родина никогда больше не увидит врагов на своей земле! Пусть ни один народ планеты больше не узнает, что такое фашизм!

Да здравствует великий советский народ!

Да здравствуют мир и дружба во всем мире!

Секретарь отдела ФРК
г. Торонто
Е. ЗВОНАРЕВА.

Канада.

Ад усёй душы віншуем калектыў Беларускага таварыства «Радзіма» і рэдакцыю газеты «Голас Радзімы» з Міжнародным днём салідарнасці працоўных і 36-годдзем вялікай Перамогі над фашысцкай Германіяй!

Жадаем вам добрага здароўя, далейшых поспехаў у рабоце, шчасця ў жыцці і міру! Сям'я ПАЛАЖЭНЦАВЫХ.

Бельгія.

Поздравляем с наступающим праздником весны, труда и мира!

Мы очень хотим, чтобы мир на земле был вечным. Уверены, что так и будет. Как после зимы всегда приходит весна, так неизбежно придет время, когда все народы поймут друг друга и проживут дружно и счастливо на нашей прекрасной планете.

От женщин ансамбля
«Калинка»
Е. БЕРЕЖНАЯ.

Голландия.

ЯНЫ БУДУЦЬ ЖУРНАЛІСТАМІ

Звыш трох тысяч юнакоў і дзяўчат з 90 краін Еўропы, Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі набываюць веды ў 22 навучальных установах Мінска. Адно з іх будучы педагогамі, другія — медыкамі, трэція — інжынерамі, чацвёртыя — журналістамі... Пералік спецыяльнасцей, якімі авалодаваюць замежныя студэнты, бадай, заняў бы не адну старонку.

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт імя У. І. Леніна — старэйшая ўстанова рэспублікі, якая падрыхтавала дзесяткі тысяч высокакваліфікаваных спецыялістаў. Дваццаць гадоў назад у яго навучальных карпусах з'явіліся першыя замежныя студэнты — тады іх было ўсяго толькі сем. Сёння ў БДУ на падрыхтоўчым факультэце і на дзевяці спецыяльных займаецца каля 800 чалавек. Тут можна сустрэць пасланцоў з 52 краін чатырох кантынентаў планеты.

...Некалькі дзён назад мне давялося пабываць на факультэце журналістыкі ўніверсітэта: напаслі выступіць перад студэнтамі і расказаць пра тое, як працуе мінская гарадская газета, дзе я загадваю адным з аддзелаў.

Калі я ўвайшоў у актовую залу, перш за ўсё адзначыў, шматнацыянальны характар студэнцкай аўдыторыі: побач з рускімі і беларусамі сядзелі в'етнамцы і арабы, нігерыйцы і мадагаскарцы.

Пасля сустрэчы намеснік дэкана факультэта журналістыкі Іван Сачанка растлумачыў мне, што разам з савецкімі студэнтамі тут займаюцца звыш 80 чалавек з 30 краін свету. Вось ужо тры гады беларускі ўніверсітэт рыхтуе нацыянальныя кадры журналістаў для дзяржаў, якія сталі на шлях развіцця.

Присутствия не только уважлива слухали, але і задавалі пытанні, выказвалі свае думкі па праблемах, якія абмяркоўваліся. Ва ўсім адчуваліся добрыя веды і глыбокі інтарэс маладых людзей да будучай прафесіі журналіста, жаданне паспяху ў гэтай справе.

Замежныя студэнты заняты не толькі вучобай. У вольны час яны наведваюць тэатры, клубы, студэнцкія вечары, прымаюць актыўны ўдзел у міжнародных салідарнасці, Тыднях дружбы, фестывалях, суботніках.

Так, разам з іншымі студэнтамі-журналістамі ўдзельнічалі ў кіналекторыі «Краіна, у якой ты вучыся». Члены гарадскога інтэрнацыянальнага клуба «Арбіта» запрасілі замежных студэнтаў на сустрэчу са славетнымі гараджанамі — ветэранам партыі, членам КПСС з 1917 года А. Сакаловым, удзельнікам грамадзянскай вайны П. Балаевым, ганаровым грамадзянінам Мінска, Героём Сацыялістычнай Працы І. Жыжэлем, ткачыхай камвольнага

каміна, Героём Сацыялістычнай Працы З. Бычкоўскай.

Замежныя студэнты, што авалодаюць прафесіяй журналіста, не ўпускаюць любой магчымасці бліжэй пазнаёміцца з савецкай рэчаіснасцю, з жыццём савецкіх людзей. Вось што сказаў Сабах Абдульрахман пасля наведання музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны: «Пра Вялікую Айчынную вайну я чытаў яшчэ да майго прыезду ў Савецкі Саюз. Але пасля ўбачанага ў музеі я зразумеў, што ведаў далёка не ўсё. Тут я адчуў, што быццам стаю побач з самой вайной. Схіляю галаву перад той беспрыкладнай мужнасцю, з якой савецкія людзі абаранялі сваю Радзіму. Подзвіг, які яны здзейснілі, з'яўляецца непаўторным. Пра страшэнныя злачынствы фашызму на вашай зямлі сведчыць дыярама канцлагера Малы Трасцянец, дзе метадычна знішчаліся дзеці, жанчыны, старыя... Другая сутэтная вайна — урок для ўсяго чалавецтва. Людзі павінны зрабіць усё, каб гэтыя жахі ніколі не паўтарыліся». І думку гэтую падзяляюць калегі Сабах Абдульрахмана.

...Адзінай, дружнай сям'ёй жыўць савецкія і замежныя студэнты, спасцігаючы навуку, авалодаючы тайнамі будучай прафесіі, імкнучыся зрабіць наш свет больш прыгожым.

Э. НАЙДЗЕНАУ.

ПОЧЕМУ
СОВЕТСКИЙ НАРОД—
ИСТОРИЧЕСКИ
НОВАЯ ОБЩНОСТЬНЕРУШИМОЕ
ЕДИНСТВО
НАЦИЙ

Последовательное наращивание материального и духовного потенциала каждой республики, нации и народности сочетается в Советском Союзе с максимальным использованием этого потенциала для гармоничного развития страны в целом. На этом пути советские люди добились исторических достижений, неуклонно укрепляя братскую дружбу всех народов СССР. Это еще раз подчеркнул XXVI съезд КПСС (1981 год).

Истории известны различные общности людей — социальные (классовые), национальные, политические, профессиональные, религиозные и т. д. Но впервые в истории возникла принципиально новая общность людей — советский народ. Чем объясняется возникновение этой общности, не имеющей аналогов в истории цивилизации? Как происходило ее формирование, развитие? В чем проявляется ее сущность, ее отличие от других общностей людей?

Образование исторически новой общности — это закономерная ступень в развитии многонационального социалистического общества, ведущую роль в котором играет рабочий класс.

В бывшей России после Октябрьской революции 1917 года всем народам страны было предоставлено право на самоопределение вплоть до отделения и образования самостоятельного государства. Одновременно коммунисты как последовательные интернационалисты стремились к добровольному союзу трудящихся всех наций, сделали все возможное, чтобы образовались на обломках бывшей царской империи советские республики не обособлялись, совместными усилиями защищали завоевания Октября, строили социализм. Объективная логика борьбы за новое общество, требовавшая объединения сил трудящихся всех наций, привела в конце 1922 года к образованию на добровольных началах Союза Советских Социалистических Республик.

Высшим принципом национальных отношений в рамках СССР стал принцип: ни одной привилегии ни для одной нации и народности (а их насчитывается более 100) и создание наиболее благоприятных условий для их всестороннего развития, расцвета и все более тесного сближения.

В ходе и в итоге социалистического строительст-

ва были ликвидированы все эксплуататорские классы, уничтожены все источники эксплуатации человека человеком. Накануне перехода к построению основ социализма в СССР, претворению в жизнь ленинского плана индустриализации, коллективизации сельского хозяйства и культурной революции классовый состав населения был таким: рабочие и служащие — 17,6 процента, кооперированные крестьяне и кулаки — 2,9 процента, крестьяне-единоличники и некооперированные кулаки — 74,9 процента, городская и сельская буржуазия и частные торговцы — 4,6 процента.

К концу 30-х годов картина стала принципиально иной. Социалистический сектор стал господствующим во всех отраслях народного хозяйства. Изменился коренным образом и классовый состав населения: рабочих и служащих стало 50,2 процента (доля рабочих выросла с 12,4 процента до 33,5 процента); крестьян-колхозников и кооперированных кулаков — 47,2 процента, крестьян-единоличников и некооперированных кулаков — 2,6 процента. Буржуазия, кулаков и частных торговцев не осталось ни в городе, ни в деревне. Классовая структура советского общества, всех наций стала характеризоваться наличием лишь двух дружественных классов — рабочего класса и кооперированного крестьянства. К этому времени выросли во всех союзных республиках и кадры новой, рабоче-крестьянской социалистической интеллигенции, неразрывно связанной с трудящимися массами. Коренным образом изменилась социальная природа старых наций и народностей. Они преобразовались в национальные общности нового, социалистического типа. Так была создана прочная социальная основа идейно-политического единства советского общества.

Героическая борьба советских наций и народностей с фашистскими захватчиками (1941—1945 годы), послевоенный восстановительный период, все дальнейшее развитие советского общества подтвердили, что интернациональное единство и дружба народов СССР заложены в самой природе социализма. Они стали надежной опорой в построении в конце 60-х годов развитого социализма в СССР, привели к образованию исторически новой социальной и интернациональной общности людей — советского народа.

Образование этой исторически новой общности — своего рода обобщенный итог тех экономических и социальных перемен, которые совершились в Советском Союзе.

Ведущей силой, или, говоря словами Маркса, «социальным разумом и социальным сердцем», движением советского общества к социальной однородности, укреплению дружбы всех наций и народностей, стал современный советский рабочий класс. Ныне в СССР около 80 миллионов рабочих, т. е. 2/3 занятого населения страны. Таким образом, рабочий класс, как отметил Л. И. Брежнев на XXVI съезде КПСС, стал в СССР не просто самым многочисленным, но и большинством трудового народа. Интересы и идеалы рабочего класса, его революционная идеология и мораль, коллективистская психология становятся ныне достоянием всех слоев советского общества, всех наций и народностей.

Важнейшую роль в формировании и развитии исторически новой общности сыграло руководство Коммунистической партии, ее последовательная ленинская национальная политика, решительная и непримиримая борьба против всякого рода проявлений и пережитков национализма и шовинизма. Неустанная работа КПСС по воспитанию трудящихся в духе пролетарского, социалистического интернационализма превратила его из идеала горстки коммунистов в глубокое убеждение и норму поведения советских людей. Советский народ как исторически новая общность не какая-то новая нация, а категория другого, более высокого порядка. В этой интернациональной общности воплощаются все многообразие национальных красок, присущее народам, живущим по-настоящему творческой, созидательной жизнью. Образование новой исторической общности выражает тот факт, что решающее значение в жизни советского общества приобретают общности, не зависящие от социальных и национальных различий черты поведения, характера, мировоззрения советских людей.

На XXVI съезде КПСС Л. И. Брежнев особо подчеркнул, что единство советских наций ныне прочно, как никогда. Но это не значит, разумеется, что все вопросы в сфере национальных отношений уже решены. Динамика развития такого крупного многонационального государства, как СССР, порождает немало проблем, требующих постоянного внимания партии. КПСС против тенденций, направленных на искусственное стирание национальных особенностей, и в то же время считает недопустимым их искусственное раздувание.

Всестороннее развитие каждой из советских наций и народностей ускоряет процесс их постепенного сближения, укрепления интернационального единства советского народа.

Аван ЦАМЕРЯН.
(АПН).

— Уладзімір Мікалаевіч, вядома, што беларускія гісторыкі дабіліся вялікіх поспехаў. Раскажыце, калі ласка, пра галоўныя праблемы, закранутыя ў вашай працы.

— У брашуры асвятляюцца пытанні станаўлення гістарычнай навукі ў БССР, паказваюцца першыя дасягненні гісторыкаў у пасляваенныя гады, характарызуецца сучасны этап развіцця гістарычных ведаў у рэспубліцы. Варта адзначыць, што гістарычная навука Савецкай Беларусі складвалася і развілася перш за ўсё як гісторыя беларускага народа. Таму асноўная ўвага звернута на навуковую распрацоўку савецкімі даследчыкамі праблем гісторыі Беларусі перыяду феадалізму і капіталізму, Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай вайны, сацыялістычнага будаўніцтва, рэвалюцыйнага і нацыянальна-вызваленчага руху ў Заходняй Беларусі ў 1921—1939 гадах, Вялікай Айчыннай вайны, пабудовы і ўдасканалення развітога сацыялізму. Спецыяльныя раздзелы кнігі раскрываюць міжнародныя сувязі беларускіх гісторыкаў.

— Калі ласка, раскажыце аб формах міжнароднага супрацоўніцтва больш падрабязна.

— Беларускія гісторыкі разам з замежнымі вучонымі ўдзельнічаюць у міжнародных кангрэсах, канферэнцыях і сімпозіумах. Асабліва плённае супрацоўніцтва з гісторыкамі еўрапейскіх сацыялістычных краін, з якімі беларускія вучоныя працуюць у двухбаковых камісіях гісторыкаў, вядуць навуковыя даследаванні, рыхтуюць сумесныя выданні, праходзяць навуковую стажыроўку за граніцай.

— У рабоце якіх міжнародных форумаў гісторыкаў удзельнічалі прадстаўнікі БССР?

— Перш за ўсё варта назваць міжнародныя кангрэсы гістарычных навук, якія праводзяцца кожныя пяць гадоў. Так, у кангрэсе, які адбыўся ў 1970 годзе ў Маскве, прымала ўдзел вялікая група гісторыкаў нашай рэспублікі. В. Сікорскі ўдзельнічаў у рабоце XV Суветнага кангрэса Міжнароднай Асацыяцыі палітычных навук, які праходзіў у 1979 годзе таксама ў Маскве. На адным з пасяджэнняў у дыскусіі аб развіцці марксісцкага палітычнага аналізу ён крытыкаваў канцэпцыі канадскага палітолага П. Вейанкур і амерыканскага Б. Фільдза па пытанні аб сутнасці марксізму як метадалогіі грамадскіх ведаў.

Беларускія гісторыкі прымалі актыўны ўдзел у міжнародным кангрэсе па гісторыі руху Супраціўлення ў краінах Еўропы ў гады другой сусветнай вайны, які адбыўся ў верасні 1963 года ў Карлавых Варах. У калектыўных дакладах савецкіх вучоных, сааўтарамі якіх былі гісторы-

кі БССР І. Краўчанка, П. Ліпіла і В. Раманоўскі, прааналізаваны палітыка нямецка-фашысцкіх акупантаў на захопленай тэрыторыі СССР, гітлераўская сістэма рабавання і эканамічнай эксплуатацыі акупіраваных раёнаў Савецкага Саюза, нацысцкага тэрору і беззаконня на заняволенай савецкай зямлі.

Доктар гістарычных навук Д. Мельцар на міжнародным калоквіуме ў Варне па праблеме «Еўропа ў першыя гады пасля другой сусветнай вайны» выступіў з дакладам аб удзеле БССР у барацьбе савецкай дыпламатыі ў абарону суверэнітэту і незалеж-

балгарскай і савецка-чэхаславацкай камісіямі гісторыкаў, у дзейнасці якіх прымаюць удзел вучоныя БССР. Работа сумесных камісій гісторыкаў садзейнічае таксама каардынацыі даследаванняў, абмену інфармацыяй аб важнейшых навуковых выніках, якія публікуюцца ў калектыўных працах.

— Якія яшчэ існуюць формы супрацоўніцтва?

— Найбольш перспектыўнай і плённай формай супрацоўніцтва беларускіх гісторыкаў з даследчыкамі краін сацыялізму з'яўляецца стварэнне і публікацыя калек-

тыў і Савецкай дзяржавы Ф. Дзяржынскім, — выдадзена ў Варшаве, кніга В. Міхайлава і В. Раманоўскага пра звестствы гітлераўцаў над італьянскімі ваеннапалоннымі на тэрыторыі Беларусі апублікавана ў Рыме.

Ёсць і яшчэ адна форма супрацоўніцтва гісторыкаў Савецкай Беларусі з іх замежнымі калегамі. Выкладчыкі БДУ чыталі курсы лекцый па гісторыі БССР, гісторыі КПСС і навішай гісторыі для студэнтаў Варшаўскага, Ягелонскага і Сафійскага універсітэтаў. У Італіі, Фінляндыі і Швецыі выступалі з рознымі лекцыямі на навуковыя і грамадска-палітычныя тэмы акадэмік АН БССР І. Ігнаценка і членкарыспандэнт АН БССР В. Сікорскі.

Мне здаецца цікавай і такая форма міжнароднага супрацоўніцтва гісторыкаў БССР, як узаемная дапамога ў падрыхтоўцы навуковых кадраў. Шэраг маладых вучоных з БДУ, іншых устаноў Беларусі вучыліся ў аспірантурах і праходзілі навуковую стажыроўку ў вышэйшых навучальных установах Балгарыі, Венгрыі, ГДР, Польшчы, Румыніі.

Умацаванню навуковых сувязей беларускіх гісторыкаў з замежнымі вучонымі, росту іх аўтарытэту на міжнароднай арэне служыць узаемнае рэцэнзаванне і папулярызацыя навуковых работ у перыядычным друку. Практычна кожная буйная манаграфія па важнейшых праблемах айчыннай і ўсеагульнай гісторыі, выдадзеная ў Беларускай ССР, атрымлівае станоўчы водгук у замежных марксісцкіх гісторыкаў.

Карысную работу па прапагандзе за мяжой марксісцкіх ведаў па гісторыі Беларусі, іншых праблемах гістарычнай навукі вядзе і газета «Голас Радзімы». На яе старонках гісторыкі часта выступаюць з рознымі матэрыяламі па актуальных пытаннях грамадска-эканамічнага і культурнага жыцця краіны і рэспублікі.

За развіццё плённых навуковых сувязей гісторыкі Савецкай Беларусі атрымалі ўзнагароды сацыялістычных краін. Інстытут гісторыі Акадэміі навук БССР узнагароджаны Ганаровай граматай і юбілейным знакам «25 гадоў навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва ПНР і СССР», акадэміку АН БССР І. Ігнаценку — члену камісіі гісторыкаў СССР і ЧССР — уручаны сярэбраны медаль Я. Пуркіне, а члену-карэспандэнту АН БССР Н. Каменскай прысвоена ганаровае членства Беларускага навуковага таварыства.

На міжнароднай арэне гісторыкі БССР умацоўваюць супрацоўніцтва з аднадумцамі і ўзмацняюць ідэйную барацьбу з класавым праціўнікам, выступаюць за тое, каб дасягненні навукі служылі справе міру і сацыяльнага прагрэсу, інтарэсам дружбы паміж народамі.

РОЎНЫЯ СЯРОД ГІСТОРЫКАЎ СВЕТУ

У «БІБЛІЯТЭЧЦЫ «ГОЛАСУ РАДЗІМЫ» РЫХТУЕЦЦА ДА ВЫДАННЯ БРАШУРА КАНДЫДАТА ГІСТАРЫЧНЫХ НАВУК УЛАДЗІМІРА МІХНЮКА «ЛЕТАПІС НАРОДА», ШТО РАСКАЗВАЕ АБ РАЗВІЦЦІ ГІСТАРЫЧНАЙ НАВУКІ У БЕЛАРУСКАЙ ССР. У СУВЯЗІ З ГЭТЫМ НЕКАЛЬКІ ПЫТАННЯЎ ДА АУТАРА.

насі Балгарыі на Парыжскай мірнай канферэнцыі 1946 года.

— Вы казалі, што вучоныя Савецкай Беларусі актыўна працуюць у двухбаковых камісіях. У чым заключаецца дзейнасць гэтых камісій?

— Беларускія даследчыкі ўдзельнічаюць у сумесных камісіях гісторыкаў СССР і ГДР, НРВ, ПНР і ЧССР. Гэтыя камісіі рэгулярна праводзяць навуковыя сесіі, дзе абмяркоўваюць важнейшыя праблемы гісторыі сваіх народаў і адносін Савецкага Саюза з краінамі сацыялістычнай сістэмы.

Так, савецка-польская камісія гісторыкаў засяроджвае ўвагу на вывучэнні этнагенезу славян, працэсу ўтварэння першых славянскіх дзяржаў і на параўнаўчым аналізе сацыяльна-эканамічнага, палітычнага і культурнага жыцця суседніх народаў у эпоху феадалізму. Ёю даследуюцца пытанні сумеснай барацьбы працоўных Расіі, Беларусі і Польшчы супраць царызму ў XIX — пачатку XX стагоддзяў, баявой садружнасці савецкага і польскага народаў у гады другой сусветнай вайны, савецка-польскіх адносін у пасляваенны перыяд, праблемы сацыялістычнага будаўніцтва ў абедзвюх краінах.

Аналагічныя праблемы распрацоўваюцца савецка-

тыўных навуковых прац. Прыкладзём некалькі прыкладаў. Інстытут гісторыі партыі пры ЦК КПБ сумесна з навуковымі ўстановамі ГДР, ПНР і ЧССР падрыхтаваў кнігі «У лясах Беларусі», «У адзіным страі», «Агі партызанскай дружбы», якія выдадзены ў Мінску, Берліне, Варшаве і Браціславе на адпаведных нацыянальных мовах. Гэта зборнікі ўспамінаў савецкіх партызан, нямецкіх антыфашыстаў, грамадзян Польшчы і Чэхаславакіі аб сумеснай гераічнай барацьбе супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў на часова акупіраванай тэрыторыі Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Вынікам сумеснай работы беларускага і балгарскага гісторыкаў Д. Мельцара і І. Тончава з'явілася манаграфія «Нацыянальнай свабодзе Балгарыі 100 гадоў», якая выйшла ў Мінску ў 1978 годзе.

Прызнаннем аўтарытэту гістарычнай навукі БССР з'яўляецца публікацыя артыкулаў гісторыкаў Савецкай Беларусі ў навуковых выданнях Венгрыі, ГДР, Балгарыі, Польшчы, Чэхаславакіі і іншых краін. Манаграфія доктара гістарычных навук А. Хацкевіча — біяграфічны нарыс аб выдатным дзеячы Камуністычнай пар-

Напярэдадні Першамая на рагу бульвара Шаўчэнікі і вуліцы Кахоўскай у Мінску з'явілася новае кафэ «Казка».

...Шырока адчыніліся дзверы. Першых наведвальнікаў гасцінна запрашаюць... Бабуля і Чырвоная Шапачка — у такое адзенне апрануты працаўнікі кафэ. А ў меню салаты і буллёны, марожанае і напіткі з казачнымі назвамі «Чыпаліна», «Курачка-раба», «Сняжынка» і іншыя.

Тут дзецям, галоўным наведвальнікам новага кафэ, нялёгка выбраць страву па густу: усяго многа, усё смачнае і прыбагнае.

НА ЗДЫМКУ: у кафэ «Казка». Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

АМЕРЫКАНСКІ СПЯВАК ДЗІН РЫД У МІНСКУ

ПЕСНІ БАРАЦЬБЫ І КАХАННЯ

З 16 па 22 красавіка ў сталіцы Беларусі праходзілі гастролі вядомага амерыканскага кампазітара і выканаўцы, барацьбіта за мір і грамадзянскія правы прыгнечаных, лаўрэата прэміі Ленінскага камсамола Дзіна Рыда. Наш карэспандэнт сустраўся з артыстам.

— Я прыехаў у Мінск, — расказвае Дзін Рыд, — не толькі таму, што географічна гэта першы горад майго сёлетняга маршруту, і не толькі таму, што я многа чуў аб Беларусі, хаця ніколі тут не быў, але яшчэ і з-за вашага вакальна-інструментальнага ансамбля «Верася». Мы былі разам на БАМе два гады назад, пасля чыха выступалі. Уражанні засталіся самымі лепшымі. Выканаўцы вышэйшай малады і вельмі прафесійныя. І што асабліва мне дорага, пастаянна ўдасканальваюцца. А гэта каштоўнейшая якасць — умець працаваць над сабой.

Як і ў час маіх мінулых гастролей, я выконваю творы розных жанраў і стыляў, дзе палітычная песня можа суседнічаць, напрыклад, з «Элізабет» або папурны на тэмы «Бітлз». І ў жыцці такія паняцці, як барацьба і радасць, сум і каханне, стаяць побач. А яшчэ я хачу стварыць у гледача добры

настрой, таму што з добрым настроем лягчэй жыць і змагацца.

З таго часу, як вярнуўся з БАМа, я падрыхтаваў цыкл песень да кінафільма «Эль Кантар» («Спявак»), які мы знялі ў ГДР і прысвяцілі выдатнаму чылійскаму музыканту і барацьбіту за свабоду свайго народа Віктару Хара. Віктар быў маім сябрам, і фільм расказвае пра яго жыццё, пра барацьбу чылійскага народа супраць фашысцкай хунты.

У Мінску я адчуў, што беларускі глядач добра прымае большасць песень майго рэпертуару, але пры гэтым адзначаю, што песні антываенныя выклікаюць асаблівыя адносіны. Магчыма таму, што ваш народ, як ніхто іншы, ведае, што такое вайна...

Аднойчы ў сябе ў краіне мне давалося пачуць папрок. Адзін чалавек сказаў: «Лёгка сядзець і ствараць песні замест таго, каб ісці на барыкады». Мне здаецца, гэты чалавек памыляўся. Па-першае, напісаць добрую песню не так проста, па-другое, я пяць разоў сядзеў у турме і добра ведаю, які ўплыў аказвае на людзей палітычная песня: яна натхняе, прыбаўляе сілы, кліча на новыя справы. Гэта сапраўды так, таму што песня пратэ-

сту павінна мець моцную эмацыянальную аснову.

Пасля кожнай песні Дзін робіць паўзу, размаўляе з гледачамі. «Я дзякую вам, — гаворыць ён, — не толькі за гарачы прыём і ўвагу, я дзякую вам за салідарнасць, якая заўсёды выручала мяне ў цяжкую мінуту. Калі два гады назад мы ў турме аб'явілі ў знак пратэсту галадоўку, першыя тэлеграмы салідарнасці прыйшлі з Савецкага Саюза. Значыць, сваім вызваленнем я абавязаны і вам».

— Пасля гастролей у Савецкім Саюзе я вярнуўся ў ГДР і буду заканчваць фільм, у якім выступаю ў якасці рэжысёра, сцэнарыста і выканаўцы галоўнай ролі. Фільм будзе называцца «Спявай, каўбой, спявай» і расказае аб маіх сябрах — я ж некалі таксама быў каўбоем.

І яшчэ я мару стварыць фільм аб індзейцах з рэзервацыі Вундэд-Ні. Я быў там і бачыў, як груба парушае ўрад ЗША іх законныя правы, як жорстка абыходзіцца з карэнным насельніцтвам краіны.

Ён выйшаў на ярка асветленую сцэну і звярнуўся да перапоўненай залы:

— Я нарадзіўся ў штаце Каларада, у такім жа, як Мінск, спакойным горадзе. Адчуваю сябе тут неяк асабліва, «па-да-

машыму» добра. Я жадаю міначанам міру, многа любові, многа шчасця і многа смеласці, якая вельмі патрэбна ў жыцці і ў барацьбе за мір.

М. ЦІМЧАНКА.

НА ЗДЫМКАХ: Дзін РЫД і Ігарам ЛУЧАНКОМ; на сустрэчы з моладдзю ў студыі Беларускага тэлебачання.

Фота Я. КОКТЫША.

КУЛЬТУРНЫ АБМЕН САДЗЕЙНІЧАЕ УЗАЕМАРАЗУМЕННЮ

ЗА КАНТРАКТАМІ — ПРЭМ'ЕРЫ

За апошнія гады праз Усесаюзнае агенцтва па аўтарскіх правах заключана каля дзвюх тысяч эксартна-імартных кантрактаў на п'есы савецкіх і замежных аўтараў, творы якіх ідуць на сцэнах нашай краіны і за рубяжом.

Савецкае тэатральнае мастацтва з кожным днём становіцца ўсё больш папулярным за рубяжом. Ва Усесаюзнае агенцтва, з дапамогай якога ўжо наладжаны кантакты з дзесяткамі замежных агенстваў і выдавецтваў, паступае патак п'ес, заявак на права пастаноўкі і выданне п'ес нашых аўтараў.

У зарубежнага гледача вялікай папулярнасцю карыстаюцца і творы беларускіх драматургаў. Камедыі Андрэя Макаёнка «Выбачайце, калі ласка», «Трыбунал», «Зацюканы апостал», «Лявоніха на арбце», «Таблетку пад язык» заваявалі шырокі тэатральны свет.

Не так даўно праз Беларускае рэспубліканскае аддзяленне па аўтарскіх правах былі заключаны кантракты на пастаноўку ў Празе і Браціславе п'есы Андрэя Макаёнка «Святая прастата».

Газета «Рудэ права» адзначала таксама, што папулярныя ў чэхаславацкага гледача і п'есы Андрэя Макаёнка «Зацюканы апостал», якая ідзе ў тэатры «Вячэрні Брно», і «Трыбунал» у пастаноўцы «Паўднёва-амерыканскага тэатра» горада Чэске Будзевіцы. Дарэчы, у тым жа «Вячэрнім Брно» пастаўлен спектакль па п'есе беларускага драматурга Міколы Матукоўскага «Амністыя».

Сёння творы Макаёнка ідуць на сцэнах Балгарыі, Венгрыі, Польшчы, Чэхаславакіі і шэрагу іншых краін.

Імя беларускага драматурга Кандрата Крапівы добра вядома ў Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы. Амаратары тэатра з ГДР цёпла су-

стрэлі яго камедыю «Хто смяецца апошнім». Гэты твор Крапівы быў спачатку выдадзены на нямецкай мове, а потым яго паставіў тэатр горада Котбуса. «П'еса яго для нас павучальная і прымушае задумацца, — пісаў рэцэнзент Г. Кантофель. — Мы сталі багацейшыя на адну новую камедыю на нашай сцэне!»

Складваюцца неблагія творчыя ўзаемасувязі і з многімі капіталістычнымі краінамі. Не так даўно па запрашэнню Міністэрства культуры БССР і Усесаюзнага агенцтва па аўтарскіх правах у нашай краіне знаходзілася прадстаўнічая дэлегацыя тэатральных дзеячаў Амерыкі. Рэжысёры ЗША прагледзелі каля 30 спектакляў, сустрэліся з мастацтвам савецкага сцэнічнага мастацтва і адабралі для пастаноўкі ў тэатрах сваёй краіны шэраг п'ес савецкіх аўтараў. Вось што сказаў аб выніках гэтай сустрэчы Элвін Эпстайн, мастак кіраўнік тэатра імя Гатры ў Мінеаполісе штата Мінесота:

— Гэта адна з самых напружаных і плённых творчых камандзіровак у маім жыцці... Мы знаходзіліся пад удзеяннем глыбокіх, яркіх уражанняў, якія ўзбударожылі нашы думкі. Хочацца спадзявацца, што Міністэрства культуры СССР, Усесаюзнае агенцтва па аўтарскіх правах і Дзяржаўны дэпартамент ЗША працягнуць гэты карысны і надзвычай важны дыялог.

Культурнаму абмену паміж нашай дзяржавай і зарубежнымі краінамі ў многім садзейнічаюць асабістыя кантакты, якія ў сваёй большасці завяршаюцца падпісаннем кантрактаў. Па запрашэнню Усесаюзнага агенцтва ў нашай краіне пабывала дэлегацыя шведскага тэатральнага агенцтва «Арлекіна тэатрферлаг», з якім было зак-

лучана генеральнае пагадненне аб узаемным супрацоўніцтве. Гэта тэатральнае агенцтва — прадстаўнічая арганізацыя, якая ахоўвае правы савецкіх аўтараў у тэатрах, на радыё, тэлебачанні і ў кіно ў Даніі, Швецыі, Нарвегіі і Ісландыі. На падмоствах тэатраў гэтых дзяржаў былі пастаўлены п'есы М. Горкага «На дне», У. Маякоўскага «Клоп», А. Арбузава «Казкі старога Арбата» і «Іркуцкая гісторыя», У. Вішнеўскага «Аптымістычная трагедыя» і іншыя.

Вялікую цікавасць да п'ес савецкіх аўтараў праяўляюць тэатральныя дзеячы Фінляндыі. Кожны тэатр, скажам, такога аб'яднання, як Саюз рабочых тэатраў Фінляндыі, паставіў не менш дзвюх савецкіх п'ес. Толькі з адным гэтым творчым аб'яднаннем падпісана каля сарака кантрактаў на пастаноўку спектакляў.

Сёння ў тэатрах краіны Суомі ідуць п'есы такіх вядомых савецкіх драматургаў, як М. Горкі, А. Арбузаў, Я. Шварц, Ч. Айтматаў, А. Вампілаў і іншых сучасных аўтараў.

У нашай краіне знаходзілася дэлегацыя аднаго з буйнейшых тэатральных агенстваў Заходняй Еўропы «Томас Зеслер Ферлаг», якая мела шмат творчых сустрэч з савецкімі тэатральнымі дзеячамі. Гэта аўстрыйская арганізацыя адна з першых пасля далучэння СССР да Жэнеўскай канвенцыі аб аўтарскім праве падпісала з намі пагадненне на выданне і распаўсюджанне драматычных твораў савецкіх аўтараў. Згодна з гэтым дакументам аўстрыйскае выдавецтва набыло права на творы, якія ўжо ставіліся і будуць пастаўлены ў тэатрах Аўстрыі, ФРГ і Швейцарыі. Не так даўно на сцэне гамбургскага тэатра «Толія» з'явілася п'еса А. Вампілава «Правінцыяль-

ныя анекдоты», а тэатра «Білефельд» (ФРГ) — твор гэтага ж аўтара «Мінулым летам у Чулімску».

У Савецкім Саюзе пасля чыха ідуць сёння звыш 150 п'ес драматургаў сацыялістычных краін. Гэтым садзейнічаюць фестывалі нацыянальнай драматургіі, якія сістэматычна праводзяцца ў нашай краіне і дзяржавай сацыялістычнай садружнасці амаль дваццаць гадоў запар.

На нядаўнім фестывалі ў Венгрыі, напрыклад, было паказана ўсё лепшае, прагрэсіўнае, што было створана драматургамі абедзвюх краін. Нашы перакладчыкі не пакінулі без увагі такія шэдэўры венгерскай нацыянальнай класікі, як «Банк-бан» І. Катаны, «Генрых IV» М. Фюшта, «Парык з Ганконга» К. Саконі.

А калі падсумаваць вынікі чарговага фестывалю балгарскай драматургіі, то можна сказаць, што ён перавысіў усё чаканні: на гэтым тэатральным форуме было пастаўлена 55 п'ес 40 балгарскіх драматургаў, якія сёння ідуць на падмоствах нашых тэатраў, у тым ліку «Маленькая гэта зямля» Г. Джагаравы, «Забяспечана золатам» Д. Асенава, «Апошняе слова за вамі» Г. Данаілава.

У верасні сёлетняга года ў Маскве адбудзецца чарговая кніжная выстаўка-кірмаш. У ёй прымуць удзел і драматургі, кіраўнікі тэатраў многіх краін планеты. Будуць падпісаны кантракты на пастаноўку ў нашай краіне і за рубяжом новых драматургічных твораў. А за падпісанымі кантрактамі, па логіцы рэчаў, паследуюць новыя прэм'еры...

Васіль ХОРСУН,
начальнік Беларускага
рэспубліканскага аддзялення
Усесаюзнага
агенцтва па аўтарскіх
правах.

ГУЧАЦЬ
У БУДСЛАВЕ
ЦЫМБАЛЫ

Франак яшчэ ў дзяцінстве палюбіў музыку. Ён вельмі рана навучыўся іграць на бацькавым гармоніку, потым на цымбалах.

Ішла вайна. У іх роднай вёсцы Гарадзішча Докшыцкага раёна стаялі партызаны. Хоць час быў суровы, але нашы людзі не забывалі пра песні. Збіраліся звычайна ў вялікай хаце, слухалі радасныя навіны з фронту, які ўжо наблізіўся да Беларусі, спявалі, танцавалі. Франак разам з іншымі музыкантамі іграў на гармоніку або цымбалах.

Аднойчы да яго падыйшоў партызан Іван Данілаў, пахваліў.

— Зухавата іграеш, хлопчык. З цябе выйдзе добры музыкант. Але для гэтага трэба ведаць музычную граматыку. Давай навучу цябе чытаць ноты.

Іван Данілаў дастаў з планшэты кавалак паперы, пачаў маляваць на ёй незразумелыя знакі. Потым тлумачыў, што да чаго.

Прайшлі гады. Франак Пleshкуна прызваў у армію. Яго запрасілі ў армейскі ансамбль. Накіравалі на курсы па класу баяна. Там спатрэбілася веданне музычнай граматыкі, якой калісьці вучыў яго партызан Іван Данілаў.

...І вось ужо больш дваццаці гадоў кіруе Франц Пleshкуна мастацкай самадзейнасцю Будслаўскага Дома культуры, што на Мядзельшчыне. У мінулым годзе самадзейныя артысты далі каля сарака канцэртаў. Тут створаны ансамбль народных інструментаў, які ўзначальвае Франц Вікенцьевіч. Гэты калектыў вельмі спадабаўся сельскім працаўнікам, хутка заваяваў папулярнасць. Летась у акадэмічным тэатры оперы і балета Беларускай сталіцы праходзіў агляд сельскай мастацкай самадзейнасці рэспублікі. Ансамбль народных інструментаў Будслаўскага Дома культуры выканаў «Тры полкі» ў апрацоўцы Франца Пleshкуна і заваяваў першае месца.

А. ДЗІК.

ВОБРАЗНА І ГРУНТОЎНА

Два гады, з канца красавіка 1979 года, існуе на Беларускім тэлебачанні часопіс «Роднае слова». Пра яго набыткі і перспектывы карэспандэнт «Голасу Радзімы»

Валяціна ТРЫГУБОВІЧ гутарыць з галоўным рэдактарам Галоўнай рэдакцыі навукова-папулярных і навучальных перадач Радаславам АЛЕКСАНДРОВІЧАМ.

— Здаецца, так нядаўна на нашых хатніх экранях пад званым цымбалам упершыню з'явілася застаўка са скарынінскай літарай «а»... Перадача адразу ж выклікала грамадскі рэзанс. Цяпер без яе цяжка ўявіць тэлепраграму. Значыць, часопіс започыў нейкую ячэйку ў духоўным жыцці людзей, заняў месца ў СВАЕ месца. І мне было цікава ведаць, Радаслаў Андрэвіч, як вы, стваральнікі «Роднага слова», вызначаеце мэты сваёй работы?

— Найбольш лаканічна і выразна сказаў пра тое, чаго мы хочам ад гэтай перадачы, старшыня Дзяржкамтэта па тэлебачанню і радыёвяшчанню Геннадзь Бураўкін у інтэрв'ю для «Літаратурнай газеты». Я паўтарыў яго словы: «Мы хочам усебаковага разгляду праблем развіцця беларускай мовы, а значыць, і літаратуры, павышэння моўнай культуры людзей, выхавання пачуцця інтэрнацыяналізму».

— Форма перадачы яшчэ ў працэсе станаўлення?

— Вы ж разумееце, што гэта творчая справа, тут дрэнна і каноны, і шаблоны. Шукаем найлепшыя варыянты. Уважліва ставімся да любой слушнай прапановы. Умоўна мы дзелім перадачу на тры часткі, гэта значыць тры тэлесюжэты, паміж імі яшчэ могуць быць адказы на пісьмы.

— Вы іх шмат атрымліваеце?

— Так. Яны пайшлі пасля першай жа перадачы — з падзякай за распахнутую справу, з пажаданнямі, парадамі, крытычнымі заўвагамі.

— Радаслаў Андрэвіч, ці не маглі б вы пазнаёміць мяне з некаторымі пісьмамі?

— Калі ласка. Вось што напісаў Язеп Ермаковіч з Маладзечаншчыны ў красавіку 1979 года: «Які ж я шчаслівы, што мне давалася ўбачыць гэтую перадачу, па зместу разумную, па мастацкую прыгожую, па выкананню цікавую, а гістарычна вучную! Як першая ластаўка вясной прыносіць радасць кожнаму, хто яе ўбачыць, нягледзячы на тое, што мы яе бачым ад самага ранняга дзяцінства штовесну і аж да восені, так і роднае слова, сказанае разумна і прыгожа, прытым у пару, абнаўляецца, набірае сілу...» Пра сябе аўтар паведамляе, што ён пенсіянер, працаваў раней будаўніком, у маладосці імкнуўся да адукацыі, якую набыць «не змог з прычыны высокай платы за вучобу».

Прышлі водгукі з Літоўскай ССР. І там жывуць людзі, якія шануюць сваю родную, беларускую мову.

— Ад гэтых аркушаў, спісаных рознымі почырнікамі, цяжка адравацца. Скажыце, вы іх нейкім чынам выкарыстоўваеце ў рабоце?

— А як жа! Адказваем у перадачах на пытанні тэлегледачоў, рыхтуем асобныя сюжэты па іх просьбах, вядзем пастаянныя рубрыкі. Напрыклад, Уладзімір Зянко, рабочы з Маладзечна, прапанаваў стварыць у тэлечасопісе старонку з назвай «Асцюкі». Ён сам і вёў яе першы раз, бо гэты чуйны да роднага слова чалавек нераўнадушы да хібаў мовы, асабліва ў друку. Старонка стала пастаяннай, матэрыял для яе прысылаюць гледачы.

— Ваш часопіс выходзіць у эфір штомесяц?

— Так, у вяртэрні час, у нядзелю, і паўтараецца потым абавязкова ў будні дзень. Як паказвае пошта, наша перадача зацікавіла і настаўнікаў, і школьнікаў. Хаця спецыяльна мы такой мэты не ставілі. Дзеці дасылаюць нам свае вершы, ствараюць у школах гурткі роднай мовы — да гэтага іх падштурхнула наша перадача. Мы разлічваем на ўвагу ўсіх аматараў роднага слова — рознага ўзросту і адукацыйнага ўзроўню. Тэлебачанне — з'ява масавая. Рыхтуючы кожную чарговую перадачу, мы імкнемся зрабіць яе і навукова абгрунтаванай, і вобразнай. Асцерагаемся падаць тую ці іншую тэму спрошчана, але ж хочам, каб не было і сухасці.

— Дзеянчы беларускай культуры, літаратуры — частая госці на старонках тэлечасопіса. Я і цяпер помню першую перадачу, якую благаславіў на доўгае жыццё народным пісьменнікам Беларусі Кандрат Крапіва. «Ад адной назвы — «Роднае слова», сказаў ён тады, робіцца цяплей на душы ў чалавека, які кроўна звязаны з сваім народам, жыве яго інтарэсамі, любіць сваю родную мову».

— У нашых выпусках прымалі ўдзел вядомыя мовазнаўца прэфесар Фёдар Янкуцін, пісьменнікі Янка Брыль, Ян Скрыган, Максім Лужанін, Барыс Сачанка, Анатоль Клышка, паэт Аляксей Пысін, кампазітары Ігар Лучанок і Юрый Семаняка, мастак Уладзімір Басалыга, вучоныя Адам Мальдзіс, Алесь Вечар, вакальна-інструментальны ансамбль «Песня-

ры»... Інтэрв'ю для тэлечасопіса дала калгасніца Вольга Калоша, Герой Сацыялістычнай Працы. Хораша гаварыла жанчына пра мову сваёй вёскі! Цікавыя думкі выказаў майстар спорту, заслужаны трэнер СССР А. Ракіціцкі.

— Радаслаў Андрэвіч, назавіце некаторыя тэмы перадач, каб нашы чытачы маглі больш выразна ўявіць, пра што расказвае, што паказвае часопіс «Роднае слова».

— Першага сакавіка, напрыклад, па просьбе гледачоў мы расказалі пра гісторыю беларускага алфавіту, выдалі чарговыя «Асцюкі», далі слова графіку Уладзіміру Басалыгу, які і ў кніжных ілюстрацыях, і ў станковых работах шырока скарыстоўвае тэксты — радкі вершаў, выказванні славуцых людзей. Паміж гэтымі сюжэтамі наш вядучы — кандыдат філалагічных навук Янка Саламевіч адказваў на пытанні, даслаўныя ў пісьмах.

Калі ўяўна перагарнуць мінулы выпуск, то ўспамінаюцца адразу старонкі прысвечаныя Я. Карскаму, А. Сержпутоўскаму, гісторыі беларускага буквару (не ўсе нават ведаюць, што само гэта слова нарадзілася на Беларусі), сустрэчам з кушляндзі, землякамі Францішка Багушэвіча, дыялекталогічным экспедыцыям нашых мовазнаўцаў, кітабам — кнігам беларускіх татар.

— Што вы плануеце на бліжэйшы час? Якія маеце праблемы з тэлечасопісам?

— Плануем не мець ніякіх праблем. Але яны існуюць. Не заўсёды нашы сюжэты — цікавыя па зместу і ўдзельніках — знаходзяць дастойнае рэжысёрскае рашэнне. А тэлевізійная перадача — відовішча. Думаем. Шукаем. Пастаянны рэдактар часопіса Уладзімір Содаль — чалавек вельмі дзейны, шчыра заклапочаны справай, якая яму даручана. Мы маем цесныя кантакты з Інстытутам мовазнаўства АН БССР. Дырэктар інстытута Міхась Суднік, супрацоўнікі Пятро Садоўскі, Геннадзь Цыхун і ўдзельнічаюць у перадачах, і даюць парады «за кадрам». Строгая навуковасць, такім чынам, нам забяспечана. А займальнасць мусім шукаць самі. Бо, нагадаю, «Роднае слова» выпускае ў эфір рэдакцыя навукова-папулярных перадач.

Доктар Вацлаў Жыдліцкі — прафесар Карлава ўніверсітэта ў Празе. Філолаг, даследчык мовы і літаратуры, ён так захапіўся творчасцю нашых праявіўцаў, што ўзяўся перакладаць іх на чэшскую мову. Выйшлі ўжо кнігі Я. Брыля, І. Шамякіна, У. Караткевіча, І. Пташнікава, В. Быкава, А. Адамовіча. Завершана праца над перакладам «Я з вогненнай вёскі...» А. Адамовіча, Я. Брыля і У. Калесніка. Каб зрабіць беларускую кнігу больш зразумелай і блізкай чытачу, Вацлаў Жыдліцкі піша прадмовы, пасляслоўі, камен-

тары. Ён аўтар цікавых і арыгінальных творчых партрэтаў нашых літаратараў, грунтоўных літаратурна-крытычных артыкулаў.

Летась, у свой чацвёрты прыезд на зямлю Беларусі, чэшскі вучоны плёна папрацаваў у Доме творчасці «Каралішчавічы». Меў шмат сустрэч і гутарак з калегамі па яру. У красавіку сёлета нашаму шчыраму сябру споўнілася 50 гадоў. Ён поўны творчых планаў і задум.
НА ЗДЫМКУ: В. ЖЫДЛІЦКІ ля Купалавай хаты ў Вязіныцы.
Фота С. ПАНІЗНІКА.

КНІГІ-ЛАЎРЭАТЫ

Нядаўна ў Маскве адбылося пасяджэнне журы XXII Усеагульнага конкурсу «Мастацтва кнігі», на якім былі разглядаемы лепшыя выданні нашай краіны выпуску 1980 года.

Ад Беларускай ССР у конкурсе прынялі ўдзел рэспубліканскія выдавецтвы «Беларусь», «Мастацкая літаратура», «Вышэйшая школа», БелСЭ, «Ураджай». Дыпламамі конкурсу ўзнагароджаны 7 выданняў нашай рэспублікі.

Дыплама першай ступені ўдастоены кнігі выдавецтва «Мастацкая літаратура»: зборнік «Дрэва каханья» (мастак Г. і Н. Паплаўскія) і «Песня пра зубра» М. Гусоўскага (мастак Я. Кулік).

Дыпламам другой ступені ўзнагароджаны такія кнігі: «Задачы саюзаў моладзі» У. І. Леніна, альбомы «Беларускі жывапіс XII—XVIII стагоддзяў» і «Белавежская пушча» (выдавецтва «Беларусь»), а таксама беларуская народная казка «Удовін сын» (выдавецтва «Мастацкая літаратура»).

Характэрнай рысай афармлення кнігі «Задачы саюзаў моладзі» У. І. Леніна (мастак Г. Паплаўскі) з'яўляецца тое, што тэкст палітычнага выдання ўдала суправаджаецца цыклам мастацкіх ілюстрацый.

У вялікім па памеры каляровым альбоме «Беларускі жывапіс XII—XVIII стагоддзяў» найбольш поўна прадстаўлены лепшыя ўзоры станковых і манументальных работ таленавітых майстроў мінулага. Творы па розных абставінах сталі здобыткамі не толькі музеяў Саветаў Саюза, але і многіх іншых краін. У альбоме яны ўпершыню сабраны разам і даюць выразнае ўяўленне пра старажытнае мастацтва Беларусі.

Нельга без хвалявання гартаць напоўнены пшчотнай любоўю да роднай прыроды фотаальбом М. Шарая «Белавежская пушча». Нямаю гадоў працаваў аўтар, каб стварыць такую паэтычную фотапаэму аб адным з запаветных куткоў роднага краю.

Кніга «Пісьмы працоўных Беларусі У. І. Леніну. 1917—1924 гады» (выдавецтва «Беларусь») ўзнагароджана дыпламам трэцяй ступені.

Праведзены Усесаюзны конкурс «Мастацтва кнігі-80» наглядна паказваў, што беларускія кнігавыдаўцы дасягнулі вялікіх поспехаў. Па мастацкаму афармленню і паліграфічнаму выкананню выданняў яны выйшлі на адно з першых месцаў сярод братаў рэспублік.

М. ГАНЧАРОВ.

ЭКСПАНУЕЦА ВЫСТАЎКА РАБОТ ЛІТОЎСКАГА ФОТАМАСТАКА Р. РАКАЎСКАСА «ЦВІЦЕННЕ»

З творчасцю Рамуальдаса Ракаўскаса мінчане ўпершыню пазнаёміліся ў 1972 годзе на яго выстаўцы «Пшчота». Яшчэ тады аматараў фатаграфіі зачаравала ўменне маладога аўтара ўбачыць цікавую сітуацыю, раскрыць перад гледачом духоўны свет, характар чалавека. Прайшлі гады, поўныя творчых пошукаў, напружанай працы. Будучы рэдактарам аддзела ілюстрацыі літаратурна-малядзёжнага часопіса «Нямунас», Р. Рака-

ўскас шмат сіл і часу аддае выставачнай дзейнасці. Яго работы паспяхова экспануюцца ў ГДР, Польшчы, Румыніі, Югаславіі, Францыі, ФРГ, ЗША і многіх іншых краінах. Адначасова ён стварае фотаальбом «Наш Каўнас». Р. Ракаўскас — адзін з пяці аўтараў альбому «Савецкая Літва». За гэта выданне аўтарскіх калектыву ўдастоены прэміі Саюза журналістаў СССР. А ў 1976 годзе міжнародная федэрацыя фотамастацтва (ФІАП) пры-

своіла Р. Ракаўскасу ганаровае званне фотамастака. І вось новая сустрэча мінчан з творчасцю Рамуальдаса Ракаўскаса. Над цыклам фатаграфій, аб'яднаных назвай «Цвіцenne», аўтар працуе ўжо некалькі гадоў. Гэта абумоўліваецца аб'ектыўнымі прычынамі: цвіцenne садоў, лясоў, палляў траў у прыродзе праходзіць вельмі хутка. Літаральна ўздоўж і ўпоперак скалясіў Р. Ракаўскас рэспубліку, каб па-

казаць на фотаздымках Літву, якая яшчэ прыгажэйшая ў гэтую цудоўную пару, духоўны свет чалавека, зняць буйнае цвіцenne прыроды. Бо ў гэтым — ідэя цыкла «Цвіцenne», у гэтым аўтарскае крэда Р. Ракаўскаса: «Прырода цвіце нядоўга, чалавек — усё жыццё. Ён клітнее духоўна».

Яўген КАЗЮЛЯ.

НА ЗДЫМКАХ: работы Рамуальдаса Ракаўскаса з выстаўкі «Цвіцenne».

РАЗ, ДВА, ТРИ... ДЭМІ-РОНД

У 1945 годзе ў зруйнаваным вайной Мінску было створана рэспубліканскае харэаграфічнае вучылішча, закліканае рыхтаваць артыстаў балета для тэатра рэспублікі, а таксама для танцавальных ансамбляў. Прайшло 35 гадоў, і на балетных конкурсах усіх узроўняў беларуская школа смела канкуруе з праслаўленымі харэаграфічнымі вучылішчамі Масквы, Ленінграда, Пярмі...

Зойдзем у дом на вуліцы Чырэйна, дзе выхоўваюцца будучыя «зоркі» балета.

...Вось міма прабягае чародка дзяўчынак у пуантах і лёгкіх халаціках, накінутых на плечы. Следам з'явіўся сімпатычны хлопчык, сур'ёзна паглядзеў на мяне, узляцеў у паветра ў доўгім балетным скачку і знік за дзвярамі. Калідор апусцеў, цішыню парушае толькі ледзь чутная музыка і дзіцячая песенька.

У вучылішчы два аддзяленні: класічнае і народнае. Першае рыхтуе артыстаў балета, на другім вучацца будучыя артысты танцавальных ансамбляў.

Кожны год газеты публікуюць аб'явы аб наборы ў вучылішча. На класічнае аддзяленне бяруць пасля трэцяга класа агульнаадукацыйнай школы; на народнае — пасля шостага. Прымаюцца дзеці не толькі з Беларусі, але і з іншых рэспублік краіны. Нягледзячы на тое, што ў Кіеве ёсць свая добрая харэаграфічная школа, у Мінску цяпер вучацца дзеці з Львова, Харкава.

Трэба сказаць, што паступіць у вучылішча нялёгка. Акрамя вялікага жадання танцаваць, неабходна мець добрыя фізічныя даныя, музыкальны слых і пачуццё рытму.

Набор на кожнае аддзяленне — 20 чалавек: дзесяць дзяўчынак і дзесяць хлопчыкаў. Навучэнцы забяспечаны ўсім неабходным. Танцавальныя касцюмы і абутак, рэпетыцыйную форму дзецям даюць бясплатна. Для прыездных з іншых гарадоў забяспечаны месцы ў інтэрнаце.

Асноўны прадмет першага года навучання — класічны танец. Вывучаецца таксама гістарычны танец і рытміка. Вучні авалодваюць поўнай праграмай сямігадовай музычнай школы, адначасова вывучаюць усе прадметы агульнаадукацыйнай: фізіку, хімію, матэматыку, геаметрыю, французскую мову. Пасля васьмага класа навучэнцы становяцца студэнтамі, для іх уведзены спецыяльныя дысцыпліны: гісторыя тэатра, гісторыя музыкі і г. д.

Пачынаюцца заняткі з васьмі раніцы. Паўтары гадзіны — класічны танец. Люстраныя сцены. Дзесяць дзяўчынак у пуантах. Выкладчык тлумачыць, паказвае рухі: раз, два, тры, чатыры, дэмі-ронд — маленькі паварот...

Выхаванцы вучылішча даволі часта заняты ў спектаклях тэатра оперы і балета — «Спячая прыгажуня» Чайкоўскага «Золушка» Пракоф'ева, «Дон-Кіхот» Мінкуса.

Мастацкі кіраўнік вучылішча Клара Малышава (яна, як і большасць выкладчыкаў, былая салістка беларускага тэатра оперы і балета) расказвае аб апошняй прэм'еры — трыпціху «У гонар Марыуса Петыпа», аднаактовых балетах з удзелам яе выхаванцаў. У

«Арлекінадзе» Дрыго і «Пахіце» Мінкуса, пастаўленых на беларускай сцэне Пятром Гусевым, віцэ-прэзідэнтам міжнароднай акадэміі танца ў Парыжы, вучні танцуюць разам з вядучымі салістамі беларускага балета — народным артыстам рэспублікі В. Саркісянам, лаўрэатамі міжнародных конкурсаў Т. Яршовай і А. Мартынавым (дарэчы, адным з выкладчыкаў вучылішча).

У тэатра з вучылішчам плённы кантакт. Народны артыст рэспублікі Юрый Траян паставіў для вучняў танец, галоўны балетмайстар тэатра Валянцін Елізар'еў — старшыня прыёмнай камісіі. Вучылішча, у сваю чаргу, з'яўляецца выдатнай творчай базай тэатра. «Усе «народныя» і «заслужаныя» — нашы», — з гордасцю заўважае К. Малышава. Амаль уесь характарны рэпертуар танцуе Таццяна Шэметава, да сусветнага конкурсу артыстаў балета рыхтуецца Натэла Дадзішкіліяні, сённяшнія «зоркі» беларускага балета Юрый Траян, Віктар Саркісян, Людміла Бржазоўская.

А для малых пакуль — балетны клас, стаюк, клапатлівы выкладчыкі.

— Добра, Саша, вельмі добра!

— Люда, аб чым мы дамаўляліся?

— Давайце відэафілім! Дзеці, будзьце ўважлівыя...

Барыс ВАЛАДАРСКІ.

НА ЗДЫМКАХ: выпускніца вучылішча Марына МЕЛЬНИКАВА — цяпер артыстка тэатра; вучаніцы 8-га класа аддзялення народнага танца Наташа ГАУРЫЛЮК і Наташа ТАБАКОВА — пастаянныя наведвальніцы бібліятэкі; на ўроку класічнага танца вучні другога года навучання. Фота С. КРЫЦКАГА.

ЦІКАВЫЯ ЗНАХОДКІ

У час палявых работ механізатар калгаса «Зара» Дзятлаўскага раёна Іван Аляксееў

знайшоў на закінутым хутары арыгінальны бронзавы падсвечнік — выраб невядомых майстроў XIX стагоддзя. Сваю знаходку ён перадаў у раённы музей.

Аб даўніне расказваюць многія іншыя прадметы быту і, вядома, вырабы дзятлаўскіх

саматужных майстроў-паркетчыкаў. У свой час слава аб іх ішла далёка за межамі Беларусі. У музеі знаходзіцца ўзор работы паркетчыкаў канца XIX — пачатку XX стагоддзяў — фрагмент арнаментальнай падлогі, выкананай з вялікім майстэрствам.

ЧЫРВОНЫЯ КВЕТКІ

Словы П. БРОУКІ

Музыка І. ЛУЧАНКА

Чырвоныя кветкі на плошчах, палетках.

І кожная чыстыя агеньчык няйначай.

Чырвоныя кветкі, чырвоныя кветкі,

Я рады, што ўсюды, што ўсюды вас бачу...

Чырвоныя кветкі на плошчах, палетках.

Калі я праходжу ў святочных калонах,

Калі я з сябрамі іду ўсхваляваны,

Мне вельмі здаецца, што сцяг наш чырвоны,

Агністы, праменны, з вас, ясных, сатканы,

Што сцяг наш чырвоны з вас, ясных, сатканы.

Чырвоныя кветкі — сплаў волі і працы.

Вы, зорныя, у дзень наш наступны натхнялі.

Як сцяг, заклікаеце нас не спыняцца.

А, можа, з яго вы і колер забралі!

Чырвоныя кветкі — сплаў волі і працы.

Вы нашай любові натхнёныя сведкі.

Вас болей і болей сягоння пад сонцам.

Чырвоныя кветкі, чырвоныя кветкі,

Расціце, красуйцеся вечно, бясконца.

Вы нашай любові натхнёныя сведкі!

ЖЫВЫЯ ПОМНІКІ ПРЫРОДЫ

Жывы сведка эпохі Кіеўскай Русі — васьмісотгадовы дуб-волат выяўлены ў Белаежскай пушчы. Гэта не толькі самае старое, але і самае высокае дрэва ў нашым краі. Ростам яно не ўступае пятнаціціпаварховаму дому, хоць таўшчыня яго ў камлі невялікая — усяго 214 сантыметраў. Нягледзячы на паважны ўзрост, дуб-волат да гэтага часу дае жалуды, з якіх непадалёку вырасла цэлая дуброва.

59 дрэў-помнікаў прыроды ў Беларусі ўзята пад ахову дзяржавы. Большасць з іх дубы-чэмпіёны, доўгажыхары мясцовых лясоў. У Беларусі для іх самыя спрыяльныя прыродна-кліматичныя ўмовы.

Дрэвы-доўгажыхары ў рэспубліцы не рэдкасць. Яшчэ поўныя жыццёвых сіл пяць дубоў ва ўзросце 500 гадоў. Сярод жывых помнікаў прыроды нярэдка сустракаюцца блізнятні. Есць дубы-двайнікі, трайнікі і нават чацверныя. Ля горада Калінкавічы ўжо тры стагоддзі расце дуб-трайнік — зрасліся на вышыні 1,2 метра тры камлі. Клапатліва ахоўваюцца дубы, пад засенню якіх адпачываў (адно дрэва ва ўзросце 630 гадоў, другое — 450 гадоў) легендарны Тадэвуш Касцюшка, тварыў польскі паэт Адам Міцкевіч.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-5, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 757